

Система організації охорони здоров'я дітей в Україні

Організація педіатричної допомоги в Україні. Організація амбулаторно - поліклінічної допомоги дітям

План лекції

1. Основні поняття: здоров'я, заклад охорони здоров'я, медична допомога, медичне обслуговування, мережа закладів охорони здоров'я, невідкладний стан, пацієнт
2. Основні принципи охорони здоров'я в Україні.
3. Право на охорону здоров'я громадянина України
4. Обов'язки громадянина України
5. Галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я
6. Права і обов'язки лікуючого лікаря
7. Види медичної допомоги
8. Лікування закордоном
9. Галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я
10. Право на таємницю про стан здоров'я
11. Лікарська таємниця
12. Згода на медичне втручання
13. Організація охорони здоров'я дітям
14. Принцип роботи дитячої поліклініки
15. Законодавча база охорони здоров'я жінок і дітей в Україні

- Законодавство України про охорону здоров'я базується на Конституції України і складається з цих Основ та інших прийнятих відповідно до них актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я.

Здоров'я - стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад;

- **заклад охорони здоров'я** - юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, основним завданням яких є забезпечення медичного обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників;

- **медична допомога** - діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами;

- **медичне обслуговування** - діяльність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб - підприємців, які зареєстровані та одержали відповідну ліцензію в установленому законом порядку, у сфері охорони здоров'я, що не обов'язково обмежується медичною допомогою;

- ***мережа закладів охорони здоров'я*** - сукупність закладів охорони здоров'я, що забезпечують потреби населення у медичному обслуговуванні на відповідній території;

- ***невідкладний стан людини*** - раптове погіршення фізичного або психічного здоров'я, яке становить пряму та невідворотну загрозу життю та здоров'ю людини або оточуючих її людей і виникає внаслідок хвороби, травми, отруєння або інших внутрішніх чи зовнішніх причин;

- **пацієнт** - фізична особа, яка звернулася за медичною допомогою та/або якій надається така допомога;

- **домедична допомога** - невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи;

- ***рідкісне (орфанне) захворювання*** - захворювання, яке загрожує життю людини або яке хронічно прогресує, призводить до скорочення тривалості життя громадянина або до його інвалідності, поширеність якого серед населення не частіше ніж 1:2000.

Основними принципами охорони здоров'я в Україні є:

- визнання **охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави**, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України;
- **дотримання прав і свобод людини і громадянина** в сфері охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій;
- **гуманістична спрямованість**, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими або індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найбільш вразливих верств населення;
- **рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність** медичної допомоги та інших послуг в сфері охорони здоров'я;

- відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, **наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість;**
- орієнтація на **сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги**, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в сфері охорони здоров'я;
- **попереджувально-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід** до охорони здоров'я;
- багатокладність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва і конкуренції;
- **децентралізація** державного управління, **розвиток самоврядування** закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі.

Кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає:

- а) **життєвий рівень**, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини;
- б) **безпечне** для життя і здоров'я **навколишнє природне середовище**;
- в) **санітарно-епідемічне благополуччя** території і населеного пункту, де він проживає;
- г) **безпечні і здорові** умови праці, навчання, побуту та відпочинку;
- д) **кваліфіковану медичну допомогу**, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я;

е) **достовірну та своєчасну інформацію** про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь;

є) участь в **обговоренні проектів законодавчих актів** і внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері охорони здоров'я;

ж) участь в **управлінні охороною здоров'я** та проведенні громадської експертизи з цих питань у порядку, передбаченому законодавством;

з) можливість об'єднання в громадські організації з охороною здоров'я;

и) **правовий захист** від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я;

і) **відшкодування** заподіяної здоров'ю шкоди;

ї) **оскарження** неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я;

й) можливість **проведення незалежної медичної експертизи** у разі незгоди громадянина з висновками державної медичної експертизи, застосування до нього заходів примусового лікування та в інших випадках, коли діями працівників охорони здоров'я можуть бути ущемлені загально визнані права людини і громадянина;

к) **право пацієнта**, який перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, на допуск до нього інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса та адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду.

Кожен громадянин має право на безоплатне отримання у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медичної допомоги, до якої належать:

- екстрена медична допомога;
- первинна медична допомога;
- вторинна (спеціалізована) медична допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;
- третинна (високоспеціалізована) медична допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;
- паліативна допомога, що надається за медичними показаннями у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Громадяни України зобов'язані:

а) піклуватись про своє здоров'я та здоров'я дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян;

б) у передбачених законодавством випадках проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення;

в) вживати передбачених Законом України "Про екстрену медичну допомогу", заходів для забезпечення надання екстреної медичної допомоги іншим особам, які знаходяться у невідкладному стані;

г) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я.

- Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають на території України, особи, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, користуються такими ж правами і несуть такі ж обов'язки в сфері охорони здоров'я, як і громадяни України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами чи законами України.

Систему стандартів у сфері охорони здоров'я складають державні соціальні нормативи та галузеві стандарти.

Галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я:

- **стандарт медичної допомоги (медичний стандарт)** - сукупність норм, правил і нормативів, а також показники (індикатори) якості надання медичної допомоги відповідного виду, які розробляються з урахуванням сучасного рівня розвитку медичної науки і практики;
- **клінічний протокол** - уніфікований документ, який визначає вимоги до діагностичних, лікувальних, профілактичних та реабілітаційних методів надання медичної допомоги та їх послідовність;

- **табель матеріально-технічного оснащення** - документ, що визначає мінімальний перелік обладнання, устаткування та засобів, необхідних для оснащення конкретного типу закладу охорони здоров'я, його підрозділу, а також для забезпечення діяльності фізичних осіб - підприємців, що провадять господарську діяльність з медичної практики за певною спеціальністю (спеціальностями);
- **лікарський формуляр** - перелік зареєстрованих в Україні лікарських засобів, що включає ліки з доведеною ефективністю, допустимим рівнем безпеки, використання яких є економ прийнятним.

Лікуючий лікар

- **Лікуючий лікар** - лікар закладу охорони здоров'я або лікар, який провадить господарську діяльність з медичної практики як фізична особа - підприємець і який надає медичну допомогу пацієнту в період його обстеження та лікування.
- **Лікуючий лікар** обирається пацієнтом або призначається йому в установленому цими Основами порядку. Обов'язками лікуючого лікаря є своєчасне і кваліфіковане обстеження та лікування пацієнта. ***Пацієнт вправі***

Лікуючий лікар

- **Лікар** має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення.
- **Лікар** не несе відповідальності за здоров'я хворого в разі відмови останнього від медичних приписів або порушення пацієнтом встановленого для нього режиму.

Екстрена медична допомога

- медична допомога, яка полягає у здійсненні медичними працівниками відповідно до закону невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я.

Первинна медична допомога

- **медична допомога, що надається в амбулаторних умовах або за місцем проживання (перебування) пацієнта лікарем загальної практики - сімейним лікарем і передбачає надання консультації, проведення діагностики та лікування найбільш поширених хвороб, травм, отруєнь, патологічних, фізіологічних (під час вагітності) станів, здійснення профілактичних заходів; направлення відповідно до медичних показань пацієнта, який не потребує екстреної медичної допомоги, для надання йому вторинної (спеціалізованої) або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги; надання невідкладної медичної допомоги в разі гострого розладу фізичного чи психічного здоров'я пацієнта, який не потребує екстреної, вторинної (спеціалізованої) або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги.**

Вторинна (спеціалізована) медична допомога

- медична допомога, що надається в амбулаторних або стаціонарних умовах лікарями відповідної спеціалізації (крім лікарів загальної практики - сімейних лікарів) у **плановому порядку або в екстрених випадках** і передбачає надання консультації, проведення діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хвороб, травм, отруєнь, патологічних і фізіологічних (під час вагітності та пологів) станів; направлення пацієнта відповідно до медичних показань для надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги з іншої спеціалізації або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги.

Третинна (високоспеціалізована) медична допомога

- **медична допомога, що надається в амбулаторних або стаціонарних умовах у плановому порядку або в екстрених випадках і передбачає надання консультації, проведення діагностики, лікування хвороб, травм, отруєнь, патологічних станів, ведення фізіологічних станів (під час вагітності та пологів) із застосуванням високотехнологічного обладнання та/або високоспеціалізованих медичних процедур високої складності; направлення пацієнта відповідно до медичних показань для надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги або третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги з іншої спеціалізації.**

Паліативна допомога

- комплекс заходів, спрямованих на **полегшення фізичних та емоційних страждань пацієнтів**, а також надання психосоціальної і моральної підтримки членам їх сімей.
- Паліативна допомога надається **безоплатно** за направленням закладу охорони здоров'я, в якому пацієнтові надавалася вторинна (спеціалізована) чи третинна (високоспеціалізована) медична допомога, з яким укладено договір про медичне обслуговування населення.

Медична реабілітація

- вид медичної допомоги, що надається пацієнтам в амбулаторних або стаціонарних умовах і **включає систему медичних та інших заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених функцій організму особи, на виявлення та активізацію компенсаторних можливостей організму з метою створення умов для повернення особи до нормальної життєдіяльності, на профілактику ускладнень та рецидивів захворювання.**

Направлення хворих на лікування за кордон

- Громадяни України можуть направлятися для лікування за кордон у разі необхідності надання того чи іншого виду медичної допомоги хворому та неможливості її надання в закладах охорони здоров'я України.

Вибір лікаря і закладу охорони здоров'я

- Кожний пацієнт, який досяг чотирнадцяти років і який звернувся за наданням йому медичної допомоги, має **право на вільний вибір лікаря**, якщо останній може запропонувати свої послуги, та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій.
- Кожний пацієнт має право, коли це виправдано його станом, бути **прийнятим у будь-якому закладі охорони здоров'я за своїм вибором**, якщо цей заклад має можливість забезпечити відповідне лікування.

Право на таємницю про стан здоров'я

- Пацієнт має **право на таємницю про стан свого здоров'я**, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні.
- Забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта.

Лікарська таємниця

- Медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, **не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими випадків.**

Згода на медичне втручання

- Згода необхідна для застосування методів діагностики, профілактики та лікування. Щодо пацієнта віком **до 14 років** (малолітнього пацієнта), а також пацієнта, визнаного в установленому законом порядку недієздатним, медичне втручання здійснюється **за згодою їх законних представників**.
- Згода пацієнта чи його законного представника на медичне втручання **не потрібна лише у разі наявності ознак прямої загрози життю пацієнта** за умови неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самого пацієнта чи його законних представників.
- Пацієнт, який набув повної цивільної дієздатності і усвідомлює значення своїх дій та може керувати своїми діями, має **право відмовитися від лікування**.

Організація охорони здоров'я дітям

Заклади:

- Об'єднана дитяча лікарня
- Будинки дитини
- Школи – інтернати
- Дитячі будинки
- інтернати

Об'єднана дитяча лікарня

- Поліклініка
- Стаціонар

Принцип роботи дитячої поліклініки

- Територіально – дільничний:
 - На одну посаду лікаря дільничного педіатра 800 дітей
 - Навантаження на 1 педіатра:
 - 5 дітей за годину,
 - 7 дітей при проф.оглядах у відділенні за годину
 - 2 дитини за годину вдома

Принцип амбулаторно-поліклінічної допомоги

1. Спостереження за здоровими дітьми:

-безкоштовне,

-систематичне,

-кваліфіковане,

-доступне

2. Первинна і вторинна профілактика

3. Раннє виявлення та своєчасне лікування

4. Реабілітація

5. Просвітницька робота

Завдання дитячої поліклініки

Забезпечення медичної допомоги дітям:

- в поліклініці
- вдома
- в дошкільних закладах
- школах

Розділи роботи дитячої поліклініки:

- Лікувально-діагностична
- Профілактична
- Протиепідемічна
- Організаційно-методична
- Правовий і соціальний захист дітей

Стаціонарна допомога

- дитячі лікарні (спеціалізовані, багатопрофільні)
- дитячі відділення загальних лікарень

Завдання

- Надання висококваліфікованої медичної допомоги в достатньому обсязі і належної якості

Структура

- приймальне відділення
- лікувальне відділення (соматичні, спеціалізовані)
- інші підрозділи

Медико-соціальне значення системи охорони здоров'я матері та дитини визначається

- збереженням та поліпшенням здоров'я жінки,
- зниженням материнської смертності,
- смертності немовлят,
- вихованні здорового, гармонійно розвиненого покоління

Законодавча база охорони здоров'я жінок і дітей в Україні включає

- Конституція України (ст.)
 - людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю (стаття 3),
 - кожна людина має невід'ємне право на життя і здоров'я та право на їх захист (стаття 27),
 - кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (стаття 49)

- Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»
- Національна програма «Діти України»
- VII розділ Основ законодавства України про охорону здоров'я (1992)
- 2001 р. прийнятий Закон України «Про охорону дитинства»

Міжнародна законодавча база

- Міжнародну допомогу в їх здійсненні надають установи:
 - - ВООЗ
 - - Європейський Союз
 - - уряди США, Німеччини, Канади, Великої Британії, Франції, а також міжнародні фонди та неурядові організації

Міжнародна законодавча база

- Конвенція Міжнародної організації праці передбачає:
- - державну допомогу майбутній матері у забезпеченні необхідного рівня життя,
- - медичної допомоги,
- заборону під час вагітності працювати в важких та шкідливих умовах,
- надання відпустки до та після пологів, для виховання дитини

Громадські організації

- 20 всеукраїнських організацій
- 400 неурядових організацій, які проголошують роботу з дітьми як свою статутну діяльність (Дитячий фонд України, Український молодіжний Чорнобильський фонд, Асоціація захисту дітей-інвалідів)
- 80 організацій та об'єднань регіонального рівня

Література

- Основи законодавства України про охорону здоров'я
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page>